

היו זקופות] מעל גובה המזבח שלוש עשרה אמות, וכך היו יכולים להטותם באלכסון אל גג המזבח, ועדיין נשאר בגבהן שתי אמות, שאותן אפשר להטות אמה על גבי המזבח.

ומסקינן: שמע מינה.

אמר רבי אבהו: מאי קראה, מהיכן למדנו שצריכות הערכות להיות גבוהות מעל גובה גג המזבח?

שנאמר [תהלים קיח] "אסרו הקיפו את המזבח בזמן חג הסוכות, בעבותים בענפי אילנות, ויגיעו אותן העבותים עד קרנות המזבח, שהן גבוהות מן גג המזבח".

אמר רבי אבהו: אמר רבי אלעזר: כל הנוטל לולב באגודו, והרם בעבותו — מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח, והקריב עליו קרבן.

שנאמר:

"אסרו חג בעבותים — עד קרנות המזבח". מה-ב

וכך יש לדרוש את הפסוק:

"אסרו", אגדו את הלולב, "בעבותים", בהדסים, שהעלים שלהם עבותים, ואז ייחשב לכם כאילו בניתם מזבח, ונתתם את הדמים של הקרבן על קרנותיו.

אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי, ורבי יוחנן משום רבי שמעון המחזיזי משום רבי יוחנן המכותי: כל העושה "איפור" [אגודה] לחג, שכאילו "אוגד" אותו בדבר מכובד, בכך שקורא לחג "עונג", שמענגו באכילה ושתיה — מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח, והקריב עליו קרבן,

המשטח שלמעלה הוא גגו של המזבח, ובארבעת פינותיו היו ארבעת הקרנות, וגובה הקרן היה אמה. וזהו "מקום הקרנות".

נמצא שגובה המזבח, מהרצפה עד גגו, הוא תשע אמות.

וכדי שתהיינה הערכות "גוחות" [מוטות] אמה מעל המזבח דרוש שהן תהיינה מוגבהות מעליו לפחות שתי אמות, כי בפחות מגובה זה אי אפשר להטותן אמה על המזבח, אלא רק לקפל אותן מעליו.

ואם כן, שתהיינה הערכות גוחות [מוטות, כשהן מכופפות בצורה של הטייה כלפי מטה, ולא מקופלות בזווית ישרה] על גבי המזבח — היכי משכחת לה אם נעמידן על רצפת העזרה?

והרי כיון שגובהן של הערכות הוא אחד עשרה אמה, אם יעמידו את רגליהן על רצפת העזרה, לא ישאר להן גובה של שתי אמות בראשיהן מעל גובה המזבח, היות ויש שתי אמות הפרש בין מקום עמידתם על רצפת העזרה לבין ראש המזבח, על ידי כניסת אמת היסוד ואמת הסובב, וצריך להטותן באלכסון ממקום עמידתן אל גג המזבח.

ונמצא, שבהגיען אל גג המזבח, כשהן עומדות באלכסון, לא ישאר בראשיהן שתי אמות כדי שאפשר יהיה להטותן אמה מעל המזבח.

אלא, לאו שמע מינה: איסור, על רצפת היסוד של המזבח, מנח לחו היה מניח את רגלי הערכות.

ונמצא, שהיה גבוה ראשן של הערכות [אילו

שנאמר "אסרו חג בעבתים — עד קרנות המזבח".

אמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא כשמקיימן דרך גדילתן, כשהצד התחתון בשעת הגידול יהיה הצד התחתון בשעת עשיית המצוה, והצד העליון בשעת הגידול יהיה העליון בזמן קיום המצוה.

שנאמר בקרשי המשכן [שמות כו] שיש לעשותם "עצי שטים עמדים", כדרך שעמדו בשעת גדילתן.

תניא נמי הכי: "עצי שטים עמדים" — שעומדים דרך גדילתן.

דבר אחר: "עמדים" — שמעמידין העצים את ציפויין, שיהיו הקרשים מחזיקים את ציפוי הזהב שעליהם, שיקבעו בהם את הציפוי, ולא שיעשו טס זהב ויעמידו אותו בסמוך לקרשים, באופן שיעמוד טס הזהב מאליו.

דבר אחר: "עמדים" — שמא תאמר אבד סיברם של קרשי המשכן, שהרי הם בטלים לעולם, ובטל סיכוויין?

תלמוד לומר "עצי שטים עמדים" — מלמד שעומדים לעולם ולעולמי עולמים.⁽¹⁾

ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי

שמעון בן יוחי: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין בזכות סבלי,⁽²⁾ מיום שנבראתי עד עתה.

ואילמלי ואם יהיה אליעזר בני עמי בחישוב הסבל — יכולים שנינו ביחד לפטור את העולם מן הדין מכח סבלנו, מיום שנברא העולם ועד עכשיו.

ואילמלי ואם יותם בן עוזיהו יהיה עמנו — יכולים שלשתנו יחד לפטור את העולם מן הדין, מיום שנברא העולם עד סופו.

ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: ראיתי לפי מעשי האדם [והר"ח כתב שראה זאת ברוח הקודש], בני עלייה המקבלים שכינה, וכן מועטיין.⁽³⁾

אם אלף הן — אני ובני מהן.

אם מאה הם — אני ובני מהן.

אם שנים הן — אני ובני הן.

והוינן בה: ומי זוטרי וכי כה קטן הוא מספרם של מקבלי שכינה כולי האי, כל כך?! וכי יתכן שרק שני אנשים הם מקבלי פני שכינה?

והא אמר רבא: תמני סרי אלפי דרא [שורות] שמונה עשר אלף שורות של צדיקים הוה דקמיה העומדים לפני קודשא בריך הוא, הנתונים לפניו מלאכי

שעשרה צדיקים בסדום יכלו להציל את סדום, אילו היה שם בנמצא.

3. הרמב"ם בהקדמתו למשנה ביאר את ענין "בני עליה" שהם מועטים, שהעולם כולו נועד

1. ולא נתבאר לנו מהו סיברם וסיכוויין, ומהו ענין עמידתם לעולם, עיין מהרש"א.

2. רש"י. ואילו הר"ח ביאר שמצד ערכו וגדלותו הוא יכול להציל את העולם מכליה, בדומה לכך

השרת. **שנאמר** [יחזקאל מח] **"סביב** —
שמונה עשר אלף".

לא קשיא.

הא דמסתכלי באספקלריא המאירה,
שהמחיצה בינם לבין הקב"ה היא כמו מראה
בהירה, שבאמצעותה רואים ראיה ברורה,
הם מועטים.

הא דלא מסתכלי באספקלריא המאירה,
שהמחיצה שלהם אינה בהירה, ואינם רואים
ראיה ממשית, הם רבים.

ואכתי פרכינן: וכי אלו **דמסתכלי**
באספקלריא המאירה — מי זוטרי כולי
האי?

והא אמר אביי: לא פחות עלמא מתלתין
ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל יום.
אין בעולם פחות משלשים וששה צדיקים
המקבלי פני שכינה בכל יום.

שנאמר [ישעיהו ל] **"אשרי כל חוכי לו"**. —
לו בנימטריא תלתין ושיתא הוו.

לא קשיא.

הא המרובים הם — **דעיילי בבר,** שעולים
ונכנסים רק כשהם מקבלים רשות.

הא המועטים הם — **דעיילי בלא בר,** בלי
רשות.

שנינו במשנה: **בשעת פטירתן מה הן**
אומרים: יופי לך מזבח, יופי לך מזבח.

רבי אלעזר אומר: **"ליה ולך מזבח,** ליה ולך
מזבח"

והניחה הגמרא, שלפי דברי רבי אלעזר
משמעות הדברים היא: ליה ולך אנו עושים
את הכבוד הזה!

ופרכינן לרבי אלעזר: כיצד יתכן שהם היו
מברכים את ה' ואת המזבח יחד? **והא קא**
משתתף שם שמים ודבר אחר!

ותניא: כל המשתף שם שמים ודבר אחר —
נעקר מן העולם!

שנאמר [שמות כב] **"זובח לאלהים [אחרים]**
יחרם, בלתי לח' לברו".

ומשנינן: **הכי קאמר:** תחילה הם אומרים:

ליה — **אנחנו מודים,** מכירים, שה' הוא
אלהינו.

ולך מזבח — **אנו משבחין,** שחביב אתה
לפני ה' לכפר עלינו.

וחוזרים ואומרים: **ליה** — **אנחנו מודים.**

ולך מזבח — **אנו מקלסין.**

שנינו במשנה: **כמעשהו בחול** כך מעשהו
בשבת.

רבי יוחנן בן ברוקה אומר: חריות של דקל
היו מביאים, וחובטין אותן בקרקע בצדי
המזבח.

שבידי כל אחד ואחד להיות בן עליה או להיות
זה המשמשו.

לשמש את בני העלייה, להיות להם לצוות,
ולנהל את הענינים הארציים, כי מבלעדיהם אי
אפשר לבני העלייה להיות פנויים ללימודם. אלא

אמר רב הונא: מאי טעמא, מהו מקורו דרבי יוחנן בן ברוקה?

דכתיב [ויקרא כג] "כפת תמרים", ולפי הקריאה הוא לשון רבים, שהוא לפחות שנים, ללמדך:

כפת אחת ללולב, וכפת אחת למזבח.

ורבנן אמרי: כפת כתיב, ולפי הכתיבה הוא לשון יחיד.

רבי לוי אומר: טעמו של רבי יוחנן בן ברוקה שמביאים חריות של דקל אין לה מקור מהמקרא, אלא סברא הוא, שהתמר הוא סימן יפה לשבחן של ישראל.

לפי שנמשלו ישראל כתמר: מה תמר זה אין לו אלא לב אחד (4) — אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים.

אמר רב יהודה אמר שמואל: ברכת לולב שבעה, וברכת סוכה יום אחד.

מאי טעמא?

לולב, דמפסקי לילות מימים את חיובו, שאין מצות לולב נוהגת בלילה — כל יומא, מצוה באפיה נפשיה הוא, ומברכים עליה מחדש.

סוכה, דלא מפסקי לילות מימים, שמצותה בין ביום ובין בלילה — כולהו שבעה ימים כחד יומא אריכא דמו, ובברכה אחת יוצאים ידי קיום המצוה האחת המתמשכת.

ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: סוכה שבעה לברכה. ולולב יום אחד.

מאי טעמא?

סוכה שמצותה דאורייתא כל שבעה — מברכים עליה כל שבעה.

לולב שמצותו בגבולין מן התורה היא רק ביום הראשון, ובשאר הימים מצותו היא רק דרבנן, וזכר למקדש — סגוי ליה, דיו בברכה כחד יומא.

כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אחד זה ואחד זה שבעה.

אמר רב יוסף: נקיט דרבה בר בר חנה בירך, שמברכים על סוכה בכל שבעת הימים, ולא רק בפעם הראשונה כדברי שמואל.

היות דכולהו אמוראי, כולל רבין, שחולק על רבה בר בר חנה בענין ברכת הלולב לדעת רבי יוחנן — קיימי בוותיה, סוברים כולם כדעת רבה בר בר חנה בדעת רבי יוחנן, שברכת סוכה היא כל שבעה.

ובמחלוקת בין שמואל ורבי יוחנן — יש להכריע כרבי יוחנן.

מיתיבי לרבה בר בר חנה, הסובר שלדעת רבי יוחנן מברכים על הלולב יום אחד ועל סוכה שבעה, מברייתא, ששינונו בה להיפך:

דתניא: העושה לולב לעצמו [ולא העושה מ-א סוכה לאחרים], אומר בערב יום טוב: ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

נטלו לצאת בו ביום טוב, אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב.

4. כאן ביאר רש"י ש"מח" האילן נמצא רק בגזעו ולא מתפצל לענפיו. ואילו רש"י במגילה